

46.4

Hvidovre Lokalhistorie

18.ÅRGANG NR.3 SEPTEMBER 2000

Historiens Hus Hvidovre
Alarmpladsen 3
Avedørelejren
2650 Hvidovre

HVIDOVRE LOKALHISTORISKE SELSKAB

Reserveret Post Danmark

Omkring Holmegården. (omtale).

Så blev Hvidovre lokalhistorie atter beriget med et udsagn fra sin fortid. Det er Hans Chr. Thomsens bog om Holmegården og kvarteret omkring i det nordlige Hvidovre. Bogen, som tidligere er omtalt her i bladet, er en positiv overraskelse. Den er blevet grundigt og rosende kommenteret i de lokale aviser og vi kan kun anbefale alle, der er interesseret i Hvidovres historie, at anskaffe sig publikationen.

Den kan købes på Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv, Hvidovrevej 280 (kr.80) eller erhverves ved indmeldelse i Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, Rytter-skolen, Hvidovre Kirkeplads 1. **Betalt kontingent** giver ret til et gratis eksemplar mod forevisning af "Hvidovre Lokalhistorie no.2"
Tilbudet er gældende til d. 13.november 2000

Dansk Krone 1875

Indhold.

Kommende Aktiviteter ..	sd. 2.	Siden sidst.....	sd. 3.
En Faderskabssag for 200 år siden.....	sd. 4.		
Kommuneatlas.....	sd. 8.	Kroner og Øre	sd.10.
Kettevej	sd.11	Avedøremødet (ref.)....	sd.14.

Redaktion.:

Per E.Hansen (ansv).

Dan Olsen, Kirsten Andersen.

Medlemsblad trykt i 650 ekspl.

Deadline no.4. d. 15 oktober 2000.

Eftertryk tilladt mod tydelig kildeangivelse.

Post sendes til vor adresse på Rytterskolen.

ISSN 0902-3046.

Historiens Hus Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv.

Medborgerhuset. Hvidovrevej 280.

2650 Hvidovre. Tlf.: 36 39 21 81.

Avedørevej 9. Tlf.: 36 39 21 81.

2650 Hvidovre

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.

Rytterskolen. Hvidovre Kirkeplads 1.

2650 Hvidovre. Tlf.: 36 47 34 44.

Kommende Aktiviteter - 2000

Søndag 10. sep.

Folkefest på Avedøre Flyveplads kl 11-16.

Udstillinger, flyvehist. værksted, præsentation af startbane og flyver på søjle-monumentet.

Indvielse af "Historien i Gaden " monumentet kl 13.00.

Mandag 18.sep.Bibliotekscaféen kl 19.30

Dan Olsen viser Hvidovre billeder på storskærm.

Mandag 16.okt. Bibliotekscaféen kl 19.30

"Hieroglyffernes gåde" foredrag med billeder ved mag.art.Torben Holm Rasmussen.

Mandag 13.nov. Bibliotekscaféen kl 19.30

Hvidovre kommunes Arkivar Poul Sverrild viser billeder fra "Historien i gaden", nyt om projektet og om udflytning til Officersmessen i Avedørelejren.

NB.: Selskabet har fået sin egen hjemmeside på Internettet. Addressen er.: www.hvidovrerytterskole.subnet.dk

Husk !!!!

tilmelding til møderne på vor telefonsvarer.: 3647 3444

Siden Sidst. v/P.E.Hansen

Så gik den sommer. På de forskellige lokalhistoriske fronter har der været livlig aktivitet.

Den 17 april blev "Åbent hus" i Rytterskolen besøgt af ca. 40 interesserede gæster. Mange havde medbragt lokalhistoriske effekter og billeder, som nu er afleveret til arkivet. Det skal bemærkes, at Selskabet altid er indstillet på at modtage, låne eller kopiere lokalhistoriske billeder. Vi kan scanne billedet "på stedet", så man ikke behøver at mangle dem i sin private samling.

Selskabet har i samarbejde med "Tværpilen" og Hv.Komm. været arrangør af en række udflugter for vore skolebørn.

De besøgte bl.a. Vikingeborgen Trelleborg ved Slagelse, Forsøgscentret i Lejre ligesom Middelaldercentret i Nyk. Falster og Ole Rømer museet i Vestskoven blev gæstet.

Det var 22 glade børn, der sluttede i Rytterskolen med overrækkelse af Diplomer og kig på videofilmen som Dan Olsen havde optaget fra turene.

.Den 4.maj blev den første af Hvidovres historier i gaden indviet. Det var monumentet med brdr.Schows håndjern, der af sløredes på Hvidovrevej. Den 11 maj gjaldt det mindepladen for Holmegård på Kløverprisvej med efterfølgende reception på Holmegårds bibliotek.Her kunne man også fejre udgivelse af bogen "Omkring Holmegården".

Fra d. 23 til d. 27 Augst var der i Rytterskolen en udstilling af en lokalhistorisk samling billeder. Anledningen var Hvidovre Boligselskabs afd. "Hvidovreparken", som fejrede sit 50-års jubilæum. Ophavsmanden til denne udstilling, Henning Jensen, var til stede og besvarede diverse spørgsmål om bebyggelsen og dens historie.

Mange var interesseret og kiggede indenfor.

En Faderskabssag for 200 år siden.

I Helligåndskirken i København blev der den 13 Maj 1797 døbt et uægte barn, som fik navnet Christen Larsen.

Som barnefader blev angivet Lars Jensen, gårdmand på Hvidovre Mark udflyttet fra Hvidovre By.

Moderen var Birthe Cordsdatter.

Faddere ved dåben.: Jordemoder Madam Julie Hass, handskemager Hasses hustru i Trompetergangen og Skræddermester Jens Thostrup. (Taastrup)

Birthe var blevet gravid med sin husbond Lars Jensen, som havde lovet hende ægteskab. Men han skiftede mening og dette gav anledning til en langtrukken retssag.

Pigen var ca. 2 mdr. henne i sit svangerskab, da hun bliver sagt op til november skiftedag 1796. Hun mente at hun var uretmæssig opsagt og ville ikke rejse.

I stedet indstævner hun Lars Jensen for denne opsigelse den 10 november.

Den 12. November kommer Lars Jensen hjem fra marked og er godt beruset. Han opsøger pigen og beder hende om at åbne sin kiste, for at han kan se, om hun har stjålet noget. Kisten står i et uaflåst rum på loftet og Birthe har tidligere tilbudt, at han må se, hvad den indeholder. Nu er loftet pludseligt blevet aflåst og da Birthe omsider åbner sin kiste, indeholder den bl.a. 1 skjorte og 2 særke mærket med Lars Jensen og hans moders navnetræk med rødt kridt.

Først da tøjet ligger på bordet ved siden af kisten henter Lars et par vidner.

Herefter "anholder" han Birthe og holder hende indespærret på

gården under bevogtning af fire mænd. Næste dag bragte han hende under eskorte til Amtets birkedommer (Berg i Ballerup), som dog omgående lod hende gå.

Hun flygter ind til sin morbror i København, som hjælper hende med at søge fri proces hos kongen til at føre en retssag mod Lars Jensen.

Nu begynder en langvarig retssag, som må have været forfærdeligt opslidende for hende.

Flere gange møder Lars Jensen i retten med vidner, der er så berusede, at de bliver bortvist.

Birthe har under sin tjeneste passet familiens tøj. Hun har tidligere broderet navn på deres tøj.

Hvorfor var skjorten og særkene kun mærket med kridt ?

Birthes kiste bliver også undersøgt og det viser sig, at bunden har været fjernet og nu kun er påsat med søm.

Dette sammenholdt med, at loftet pludseligt var aflåst, gjorde, at dommeren i marts 1797 frifandt Birthe for tyveri.

Lars blev dømt til at betale Birthe en erstatning på 500 Rdl., for at have gjort hende gravid samt for at have tyvtaget hende. Derudover skulle hun have dækket omkostningerne på 25 Rdl. i forbindelse med den forestående fødsel.

Dommen gør Lars Jensen rasende.

Han anker omgående kendelsen til Højesteret.

Her nægter han, at være barnefaderen og påstår, at Birthe er lovligt opsagt.

Desuden stævner han hende endnu engang for tyverisigtelsen til trods for, at hun tidligere er frifundet.

Dette sidste punkt bliver dog ikke godtaget.

Sagen behandles i Højesteret og der falder dom den 9 september 1799.

Af Domsudskriften fremgår det, at det kunne betale sig for

Lars Jensen at anke.
Højesteret fandt at anken kunne deles op i 2 poster.:

1. Tyverisagen.

Lars Jensen nægter at have påført Birthe Cordsdatter Skam og Skade ved urigtigt, - at beskyldte hende for tyveri og i den anledning holde hende arresteret, - at udføre hende arresteret fra gården under Vagthold og forårsaget den derpå følgende retssag.

Af dommens procedure fremgår det.:

at skyldsspørgsmålet i denne post anses for at være oplyst og Lars Jensen tilpligtes at betale Birthe Cordsdatter til erstatning for den påførte skam og undergivne anholdelse, een, efter omstændighederne passende pengesum, samt at betale sagens omkostninger for unødigt trættende.

2. Faderskabssagen.

Lars Jensen nægter at have besvangret Birthe Cordsdatter og derved påført hende udgifter ved barselfærd.

Af dommens procedure fremgår det.:

I den under sagen fremlagte attest fra jordemoderen Louise Hass, er Lars Jensen udlagt som fader til det af Birthe Cordsdatter, den 6 maj 1797, fødte og derefter døbte drengebarn. Men da Lars Jensen ikke alene har nægtet at være fader til barnet, men tillige under Ed har benægtet dette, uden at Birthe Cordsdatter har protesteret, taler det for at Lars Jensen bør frifindes.

Thi kendes for ret.:

Birthe Cordsdatter bør for Gårdmand Lars Jensens tiltale i denne sag fri at være.

Derimod bør Lars Jensen af Hvidovre Mark betale Birthe Cordsdatter i erstatning for den hende ved urigtig tyvs

beskyldning, pålagt arrest og hans videre, under denne sag, lovstridige forhold hende påførte vanære, den summa Eet hundrede rigsdaler, skriver 100 Rdl., danske courant.

Så bør han og betale denne processes omkostninger med 12 Rdl. og end videre bør han som unødigt trættende betale til Justitskassen så meget som denne dom med seglet koster, men iøvrigt bør Lars Jensen for Birthe Cordsdatter videre tiltale i denne sag fri at være.

Til bekræftelse under min hånd og segl.

Ballerup den 9 september 1799.

Birkedommer Bang

Altså.:

Lars Jensen frikendte sig ved Ed at være barnefader.

Han blev dog dømt til at betale Birthe Cordsdatter 100 Rdl. for at beskyldte hende for tyveri samt for at holde hende arresteret.

Redigeret af PEH efter oplæg fra Minna Sørensen

Lars var husbonde på Brøndgården i Hvidovre (Hvidovregård). I Folketællingen for 1801 er han 40 år og ugift. På gården lever hans gamle moder (84år). Det er måske hende, der står bag det hele. Birthe var tjenestepige og ikke noget passende parti for Lars. Moders ord var lov. Derfor måtte Lars finde på en udvej, som endte i denne retssag. Da moderen dør i 1804, går der ikke lang tid førend Lars finder sig en brud. Han bliver gift med Magdalene Hansdatter.

Om de lever lykkeligt til deres dages ende melder historien intet om.

Kommuneatlas

for Hvidovre Kommune

Der er mange borgere i Hvidovre som har bemærket nogle mennesker med røde jakker, som har gået rundt og fotograferet huse i Hvidovre og som samtidig har noteret flittigt på nogle papirer. Det er ikke en ny kontrolforanstaltning omkring byggeri i kommunen, men derimod forarbejdet til et redskab, vi har ventet længe på i Hvidovre Kommune.

For langt over 10 år siden satte Skov- og Naturstyrelsen et arbejde i gang med at få registreret bevaringsværdierne i den danske bygningsmasse ældre end 1940. Der blev udvalgt en række kommuner, hvor et arkitektfirma under Styrelsens tilsyn gennemførte undersøgelserne og derpå udgav et stort flot værk om husene i den enkelte kommune.

Udgivelserne har navn af Kommuneatlas, og de foreligger nu for knap et halvt hundrede kommuner. Det har efterhånden udviklet sig til flotte farvestrålende bøger, hvor man kan finde alle en kommunes ejendomme fra før 1940 registreret med en farve, som angiver deres bevaringsværdi.

Turen er nu kommet til Hvidovre, og vi forventer, at vi i februar eller marts måned år 2001 kan præsentere et smukt værk for borgerne. Samtidig har vi dermed fået et redskab, som kan fortælle os, hvor de kulturhistorisk mest værdifulde ejendomme ligger, og dermed kan vi beslutte, hvilke bevaringsredskaber vi ønsker at anvende her i kommunen.

Ud over selve atlaset, så vil der efter undersøgelsen ligge et skema for hver ejendom, som nærmere angiver, hvilke bevaringsværdier, der ligger i det enkelte hus.

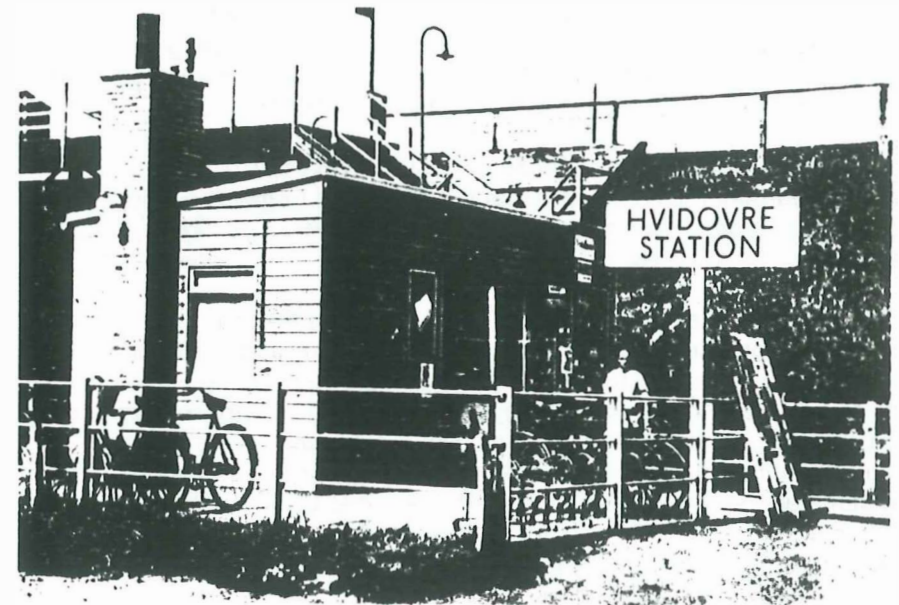
Det mest spændende bliver vurderingerne af alle parcelhusene i

kommunen, for dem kender vi ikke nær så godt som de store byggerier, hvis værdier i det store og hele er kendt.

Et særligt Hvidovre-problem ligger i vurderingen af de mange selvbyggerhuse, som er så karakteristiske her. De vil efter de gældende regler automatisk få en lav bevaringsvurdering, men det finder vi ikke rimeligt, når det er et særkende for Hvidovre på samme måde, som det arkitekttegnede er særkender i kommunerne nord for København.

Med atlaset får vi overblik over vores bevaringsværdier, og så kunne det måske være på sin plads at få en ny Hvidovre-forening, en bevarings- og forskønnelsesforening?

Poul Sverrild

Det er ikke alle gamle bygninger, der er bevaringsværdige, men uden registrering, kan vi ikke prioritere vores bevaringsindsats. Hvidovre Station 1935.

KRONER OG ØRE

Et gammelt ord siger.: "Penge er ikke alt". Om det er "vise ord", vil jeg lade være usagt, for penge er næsten alt. Uden disse værdimålere ville "alt" være kaos. Penge er, ganske vidst, årsag til krig og ulykke, magt og begær, snyd og bedrag, men uden de rare mønter ville grusomhederne antage uhyrlige dimensioner og ikke kende nogen grænser. Så var det "junglens lov" der regerede.

Penge har også gode egenskaber, at fordele goderne efter et rimeligt grundlag, at holde hjulene i gang og lede samfundet og civilisationen i den rigtige retning. Der kan debatteres og diskuteres over dette emne til evig tid og det vil ske, men sagen er at "Penge er kommet for at blive".

Danske mønter er kendte siden Svend Tveskægs tid og har løbende haft forskellige betegnelser. Hovedmønten skulle være værdifast, d.v.s. at præget på mønten skulle svare til metalværdien i ædelt metal, guld eller sølv. Der er blevet fuset meget på dette område, men som tiden gik, kom flere og flere aftaler på plads mellem forskellige nationer.

Danmark og Sverige indgik således en møntkonvention i 1873, hvorefter både Hovedmønt (Guld) og skillemønt (Sølv) skulle fremstilles af legeringer, der var ens og derfor kunne bruges som ensartet betalingsmiddel i begge lande.

Hovedmønterne blev 10 / 20 Kroner i guld og møntenheden .: 1 Krone = 100 Øre. Norge kom med i konventionen, som blev iværksat d. 1 januar 1875.

Aftalen holdt indtil første verdenskrigs udbrud i 1914. Danmark bevarede guldbarrefoden indtil 1931, hvor vi gik over til Papirmøntfod (d.v.s. en møntsystem hvor sedlerne ikke repræsenterer og ikke kan indløses med ædelt metal).

Summa summarum.:

Vi har haft Kroner og Øre her i landet i 125 år.

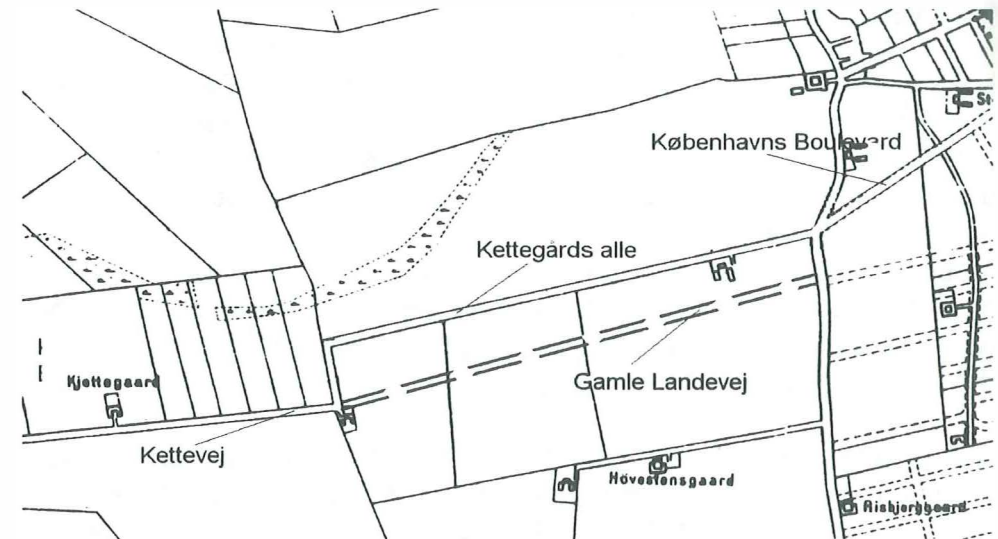
Det bliver interessant at se, hvad ECU-valget den 28. september, bringer af nyheder.

PEH.

Kettevej

v.P.E.Hansen

I H.O.Nordlunds udmærkede bog fra 1982.: "Vejnavne i Hvidovre Kommune", kan man læse, at navnet på Kettevej stammer fra marknavnet Kiettager Aas (Markbogen 1682 / Udskiftningskortet 1779) og at Hvidovre Sogneråd i 1926 besluttede at føre navnet på vejen til Avedøre tilbage til sin gamle betegnelse, nemlig Kettevej.

Nu er der imidlertid noget specielt med netop dette stykke vej. Her har vi nemlig resterne af den oprindelige gamle landevej til Køge. Landevejen kom fra København, fortsatte over Vesterbro til Valby, hvor den delte sig og gik henholdsvis mod Roskilde og sydover til Køge via Hvidovre/ Avedøre og derudad. Vejen var ikke indgrøftet og som følge deraf undertiden ufremkommelig, p.gr. af pløre og ælte. Det gav anledning til mange skærmydsler med de stedlige bønder. Avedørebonden fik ry for, at være voldelig. Han ville simpelthen ikke finde sig i, at de rejsende, for at forcere vejen, kørte ind i afgrøderne.

De daværende myndigheder blev klar over forholdene og anlagde

derfor i starten af 1720'erne en anden vej til Køge langs med stranden (nuv.: Gl.Køge Landevej). Denne vej blev heller ikke nogen succes, men det er en anden historie.

Tilbage lå nu den gamle landevej som fra Hvidovre gik fra den sydlige ende af landsbyen, ud af fægyden (Hvidovrevej) ind over nuværende Lejrbos bebyggelse og ca. ud af Spurvehøjvej, hvor den forsatte på Avedøresiden ad den hidtidige og nuværende Kettevej.

I 1779 kom Udskiftningen til Hvidovre. En landmåler fik til opgave at udstykke de gamle agre i nogenlunde lige store parter, så de udflyttede bønder ville være tilfredse med hver deres andel. Den gamle landevej løb tværs over Tyre-engen og Tvingsagre og for at gøre dette område til en helhed, blev vejen sløjfet og genskabt mellem to udskiftningsstykker (nuv.:Kettegårds alle). Herved opstod det mærkelige zig-zag sving forenden af Kettegårds alle ved Avedøre Havnevej, for man skulle jo ramme vejen til Avedøre (Kettevej), på den anden side.

Jeg vil gætte på, at den nye vej ikke er blevet officielt navngivet. Den var jo ikke mere en landevej til Køge og har måske, i folkemunde, bare været vejen til Avedøre, ligesom den i Avedøre har været vejen til Hvidovre.

Men så er det, at Nordlund skriver i sin bog.: - Hvidovre Sogneråd besluttede i 1926 at føre Avedørevej tilbage til sit gamle navn Kettevej ?? Der står ingen steder at vejen har heddet Kettevej ?. Men den har måske været en kettevej ??.

Jeg har undersøgt ordet "kette" og finder at netop en kette, er et stykke landmåleværktøj, man engang brugte til at afsætte linier og måle afstande med i terrainet.

På tysk betyder kette, kæde. Værktøjet består af mange led på en fods længde (31,4cm). Kort og matrikelstyrelsen anslår længden

på sådan en kæde til 60 fod (ca.20 mtr) eller 20 favn.

De fortæller, at brugen af landmålerkæden blev afløst af andre værktøjer i 1930'erne. Det var et tungt og uhandigt redskab og blev derfor kaldt en "Slævekæde" blandt fagfolk.

Hvis teorien er rigtig, findes der kun en kettevej, men den hedder idag Kettegårds alle. Kettegården lå på grænsen til nabosognet BrøndbyØster i Avedøre og har intet med Kettegårds alle at gøre.

Da man udstykkede matr 2 (Stengården) og matr 13 (Eriks Minde) i Hvidovre, blev der etableret en forbindelsesvej fra Skolen (nuv.: Sønderkærskole) og til Københavnsgrænsen ved Folehaven. Man gav vejen det pompøse navn "Københavns Boulevard", men det blev ændret efter en fælleskommunal/postal overenskomst i 1926 om vejnavne i Storkøbenhavn.

Herefter hed hele vejstykket fra Københavnsgrænsen og til Avedøre Landsby.: Kettevej. Københavns Boulevard ændrede i 1956 endnu engang sit navn, denne gang fra Kettevej til det nuværende Sønderkær. Gården Sønderkær lå dog ved Kettegårds alle !!!.

(Sønderkær-navnet havde tidligere (1934) været brugt på en anden vej i kommunen, men taget af plakaten for at hædre en ejer af Bakkegården, som var konservativt medlem af sognerådet. Vejen kom til at hedde M.Bechs alle.)

Det er muligt at hele historien om Kettevej bare er en tese og at Nordlund simpelthen har ret i, at navnet stammer fra en ager i Avedøre med navnet Kiettager.

Så burde den hedde Kiettagervej, så havde det været så let.

Avedøreselskabet

Lokalafdeling af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Referat af møde den 8 juni 2000 i arbejdsgruppen for Avedøreselskabet.

Til mødet var indkaldt den hidtidige arbejdsgruppe og de personer, der ved mødet i Avedøre landsby havde meldt sig til at deltage i arbejdsgruppernes arbejde.
Til stede: Lis og Peter Holmenlund, Kaj Nilsson, Erling Groth, Benny Sabroe og Paul Kühle.
Afbud fra Paaske's, John Mogensen, Kim Skjoldager.

Der blev truffet følgende beslutninger:

Vi syntes at mødet i Avedøre gamle skole var hyggeligt og godt og levede op til vore forventninger.

På baggrund af det lille antal tilmeldinger til arbejdsgrupperne lades den ide ligge.

I stedet kommer der et månedligt snakkemøde, hvor vi kan udveksle historier, definere opgaver og drøfte videreudviklingen af selskabet.
Næste møde er sat til 24 august kl 19.00 i Avedøre Kirke.

Alle opfordres til at komme forbi på snakkemødet eller skal det hedde HistorieForum, for at få en god ide eller fremlægge et forslag, et arbejde, en plan til at udforske lokalhistorie eller til formidling af den.

Medlemskab af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.

Vi vil ikke tage stilling til det organisatoriske samarbejde, men opfordrer alle, der vil være medlem af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab om at melde sig ind, men vi vil også fastholde, at det behøver man ikke for at deltage i Avedøreselskabets arbejde.

Kaj Nilsson havde arbejdet med et sæt formåls og opgaveretningslinier, som vi venter at tage op til overvejelse, for der er vigtige ting lige nu, at samle historie og overblik.

Bestyrelsen 2000

Formand.:

Dan Olsen Spurvehøjvej 17 st.tv 36788642

Næstformand.:

Kirsten Andersen Korshøjvej 6 36786060

Kasserer.:

Eigil Jørgensen Hvidovrevej 98C 36470058

Øvr. Bestyrelse.:

Per E. Hansen Grenhusene 26 36492470

Eli Olsen Sognegårds alle 23.3tv. 36783032

Esther Hansen Høvedstensvej 22.2tv 36780661

Bent Christiansen Paris Boulevard 20 36492941

Komm. Bestyrelse.:

Helle Adelborg *Tavlekorisvej 80*
~~Strandhavevej 2.st.~~ 36490238

Ahmet Demir Hvidovrevej 522.3th.36 36497870

Suppl.:

Erling Groth Ege alle 41 36772511

Dora Orneborg Toft Sørensens Vænge 11.1th. 36757083

Revisor & suppl.:

Jens Chr. Nielsen Kløverprisvej 26 36751386

Inge Larsen Berners Vænge 7.2tv. 36784736